

**Uproszczona instrukcja do opisu profilu glebowego
dla studentów kierunków rolniczych**

opracował:

dr inż. Bartłomiej Glina

Katedra Gleboznawstwa i Ochrony Gruntów

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

NUMER PROFILU

Należy stosować numery kolejne: 1, 2, 3 itp., Możliwe jest używanie kombinacji liter (np. inicjałów wykonawcy, instytucji lub miejsca) oraz cyfr, np. **BG12**

DATA

Data wykonania opisu profilu glebowego

AUTOR OPISU

Imię i nazwisko autora opisu profilu glebowego.

LOKALIZACJA ODKRYWKI

Wpisać lokalizację miejsca zgodnie (miejscowość, numer działki)

W celu dokładnej lokalizacji należy podać współrzędne geograficzne (gps) oraz wysokość n.p.m

JEDNOSTKA FIZJOGRAFICZNA

Wpisać lokalizację miejsca według regionalizacji fizycznogeograficznej lub przyrodniczo-leśnej, dopuszcza się zapis słowny lub kodowy (cyfrowy) podany w regionalizacji.

315.5 Pojezierze Wielkopolskie

- 315.51 Pojezierze Poznańskie
- 315.52 Poznański Przełom Warty
- 315.53 Pojezierze Chodzieskie
- 315.54 Pojezierze Gnieźnieńskie
- 315.55 Równina Inowrocławska
- 315.56 Równina Wrzesińska
- 315.57 Pojezierze Kujawskie

315.6 Pradolina Warciańsko-Odrzańska

- 315.61 Dolina Środkowej Odry
- 315.62 Kotlina Kargowska
- 315.63 Dolina Środkowej Obry
- 315.64 Kotlina Śremska

ROŚLINNOŚĆ

Należy podać gatunki roślin (uprawnych lub dzikorosnących) z określeniem przybliżonego procentowego udziału w zbiorowisku.

RZEŻBA TERENU

typ	podtyp	Dominujące nachylenie (%)
R tereny równinne	RR równina	< 10
	RP płaskowyż	< 10
	RO obniżenie	< 10
	RZ równina zalewowa	< 10
S tereny faliste i średnio nachylone	SK progi morfologiczne o średnim nachyleniu	10-30
	SW wzgórze o średnim nachyleniu	10-30
	SG góry o średnim nachyleniu	15-30
	SR równiny rozcięte dolinami	10-30
	SD doliny o średnim spadku podłużnym	10-30
T tereny silnie nachylone	TS progi morfologiczne o dużym nachyleniu	> 30
	TW wzgórze o dużym nachyleniu	> 30
	TG góry o dużym nachyleniu	> 30
	TD doliny o dużym spadku podłużnym	> 30

źródło: Kabała i in. 2014

STOPIEŃ ZAGROŻENIA EROZJĄ

Podać rodzaj zjawiska i jego natężenie w bezpośrednim otoczeniu odkrywki

Rodzaj zjawiska

N	brak przejawów erozji
EO	erozja eoliczna (wietrzna)
EP	zmyw powierzchniowy
EZ	erozja żłobinowa
EW	erozja wąwozowa
ET	erozja tunelowa (podpowierzchniowa, sufozja itp.)
AK	strefa akumulacyjna
SP	spęływanie
OS	osuwiska i inne ruchy masowe

Symbole mogą być łączone (maksymalnie dwa), np. OS-EZ

źródło: Kabała i in. 2014

WODA GRUNTOWA

Podać rodzaj i głębokość występowania wody gruntowej w profilu glebowym (w centymetrach).

- N w profilu brak zwierciadła wody niezwiązanej
- G woda gruntowa - swobodne lustro wody występuje poniżej warstwy nienasyconej; spąg warstwy wodonośnej występuje głębiej niż 150 cm,
- O woda opadowa stagnująca - możliwe jest określenie głębokości stropu i spągu warstwy nasyconej wodą w obrębie profilu glebowego, spąg warstwy nasyconej występuje na głębokości mniejszej niż 150 cm,
- S woda stokowa – występuje (przepływa) ponad warstwą nieprzepuszczalną w profilach gleb na stokach o znacznym nachyleniu.

Przykłady:

G110 – stwierdzenie i jednorazowy pomiar zwierciadła wody gruntowej na głębokości 110 cm poniżej powierzchni gleby

MATERIAŁ MACIERZYSTY

Podać rodzaj materiału macierzystego, z którego powstała gleba (np. piaski fluwioglacjalne, glina zwałowa, granit, less itd.).

TYP I PODTYP GLEBY

Określać zgodnie z obowiązującą Systematyką Gleb Polski opracowaną przez Polskie Towarzystwo Gleboznawcze w 2011 roku

KLASA BONITACYJNA

Podać klasę bonitacyjną gleby zgodnie z obowiązującą tabelą klas gruntów, np. IVa.

POZIOM GENETYCZNY

Stosować symbole zgodne z **Systematyką Gleb Polski**.

Symbol	Ogólne kryteria
A	poziom próchniczny – mineralny poziom powierzchniowy
E	poziom wymywania (eluwialny) – poziom mineralny, którego główną cechą jest utrata frakcji ilastej, próchnicy, związków Fe i Al lub kombinacji tych materiałów
B	poziom wzbogacenia i podpowierzchniowego przeobrażenia struktury - poziom mineralny niemający struktury materiału macierzystego (ma strukturę zmienioną w procesie glebotwórczym
C	materiały macierzyste - poziomy lub warstwy nieprzekształcone przez procesy pedogeniczne i pozbawione właściwości poziomów A, E lub B
G	poziom glejowy - poziom mineralny, w którym występują warunki redukcyjne i wykazujący cechy silnego lub całkowitego oglejenia;
R	lite podłoże skalne – masywne, słabo spękane skały magmowe, metamorficzne lub osadowe.

GŁĘBOKOŚĆ POZIOMU

Podaje się głębokość górnej i dolnej granicy każdego wyróżnionego poziomu genetycznego

PRZEJŚCIE POZIOMU

Należy podać wyrazistość i przebieg przejścia do poziomu niżej leżącego.

Wyrazistość

ostre	0-2 cm
wyraźne	2-5 cm
stopniowe	5-15 cm
niewyraźne	>15 cm (zaleca się wydzielenie poziomu przejściowego)

Przebieg

(nie określa się dla przejścia niewyraźnego i poziomów przejściowych)

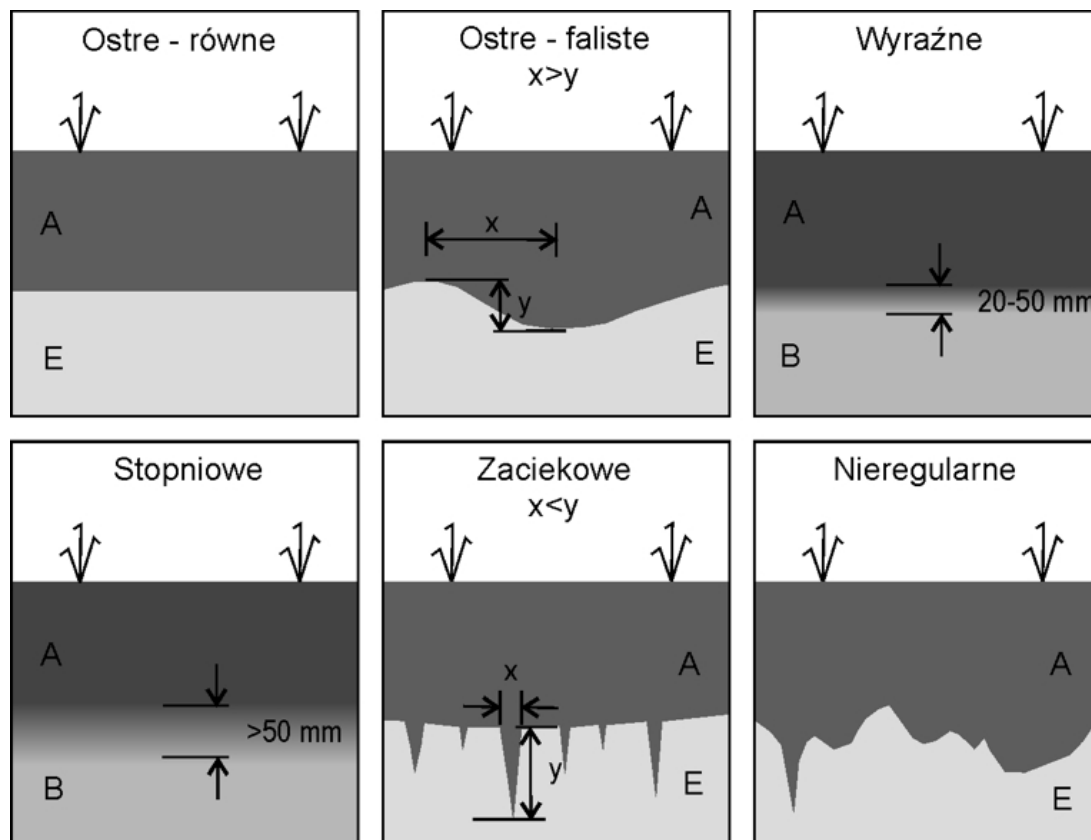
równe

faliste

zaciekowe (klinowe, językowe)

nieregularne

nieciągłe

SKŁAD GRANULOMETRYCZNY

W terenie określany za pomocą metody organoleptycznej według wytycznych Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego 2008 (materiały udostępnione na ćwiczeniach).

BARWA

Określić dominującą barwę każdego wyróżnionego poziomu glebowego według atlasu Munsella, podając symbole odcienia, jasności i nasycenia, np. 10YR 4/2.

STAN UWILGOTNIENIA

Klasa	Charakterystyka
sucha	gleba kruszy się i pyli, w dotyku nie jest chłodna ani wilgotna; po zwilżeniu wyraźnie ciemnieje
świeża	w dotyku gleba wydaje się chłodna, ale nie odczuwa się wilgoci
wilgotna	zwilża palce i bibułę, lecz woda nie wycieka przy ściskaniu; gleby gliniaste, ilaste i niektóre pyłowe są plastyczne
mokra	woda wycieka z gleby przy ściskaniu agregatów, gleba rozmazuje się

STRUKTURA

TYP STRUKTURY GLEBOWEJ

Nazwa	Charakterystyka
Struktury nieagregatowe	
rozdzielnoziarnista	ziarna nie są zlepione żadnym spoiwem i występują oddzielnie, jak np. w żwirze, piasku luźnym itp.
spójna (masywna)	gleba tworzy jednolitą masę
spójna plastyczna	w utworach ilastych stale wilgotnych
spójna krucha	w utworach pyłowych o minimalnej zawartości frakcji ilastej
spójna scementowana	wskutek lokalnej koncentracji związków chemicznych, nieodwracalnie cementujących cząstki glebowe
spójna amorficzna	w torfach i innych osadach organicznych całkowicie rozłożonych
Struktury agregatowe	
gruzelkowa	agregaty kuliste, porowate, trwałe, w których spoiwem są przede wszystkim polimery próchniczne, śluz bakteryjne i minerały ilaste; struktura typowa dla poziomów próchnicznych
koprolitowa	agregaty o kształtach nieregularnych, w których skład wchodzi głównie ekskrementy dżdżownic, wazonkowców i innych bezkręgowców glebowych;
ziarnista	agregaty prawie nie porowate, powstałe wskutek dezintegracji fizycznej (wysuszenie – namakanie, zamarzanie – odmarzanie) drobnoziarnistego materiału mineralnego lub organicznego (całkowicie zhumifikowane torfy)
Struktury foremnowielościennie	
angularna	agregaty o powierzchniach gładkich i ostrych narożach i krawędziach
subangularna	agregaty o powierzchniach gładkich, wypukłych lub wklęsłych, oraz zaokrąglonych narożach i krawędziach
bryłowa	nieregularne, duże agregaty o szorstkich powierzchniach powstające w poziomie uprawnym wskutek orki zbyt suchych lub zbyt mokrych ciężkich gleb
Struktury wrzecionowate	
pryzmatyczna	agregaty mają kształt graniastosłupów wrzecionowatych ostrokrawędzistych z płaskimi powierzchniami górnymi i dolnymi; tworzą się w glebach bardzo drobnoziarnistych przy ich głębokim wysychaniu i namakaniu;
słupowa (kolumnowa)	agregaty mają kształt graniastosłupów wrzecionowatych o krawędziach częściowo obtoczonych, przy czym górna powierzchnia tych słupków jest też zaokrąglona (tzw. <i>czapeczka</i>)
Struktury soczewkowe	
soczewkowa	agregaty w przekroju poprzecznym eliptyczne, w przekroju podłużnym obustronnie wyklinowujące się pod ostrym kątem; powierzchnia gładka, niekiedy błyszcząca (powierzchnie ślizgu, ang. slickensides); typowe dla ilastych poziomów vertic
Struktury dyskoidalne	
płytkowa	płytki proste o szorstkich, rzadziej gładkich powierzchniach, ułożone poziomo; oddzielone od siebie małymi szczelinami powstającymi przy wysychaniu gleby lub wskutek tworzenia się wewnątrz gleby soczewek lodu
skorupkowa	agregaty mają kształt miseczkowato wklęsłych płytek o gładkiej powierzchni górnej i szorstkiej powierzchni dolnej; powstają na powierzchni podczas wysychania i nierównomiernego kurczenia się materiałów rytmicznie warstwowanych

OGLEJENIE

Określa się: Typ oglejenia oraz jego intensywność (stopień pokrycia powierzchni przekroju warstwy glebowej)

Typ oglejenia	Charakterystyka
brak	brak
plamiste	izolowane plamy występujące głównie w górnej części profilu glebowego w warunkach okresowego stagnowania wód opadowych lub roztopowych
marmurkowe	mozaika łączących się ze sobą licznych drobnych plam lub plam i zacieków. Pojawia się w poziomach o zwięźlejszym uziarnieniu w warunkach dłuższego stagnowania wody opadowej
strefowe	cała izolowana warstwa lub poziom glebowy odznacza się barwami glejowymi lub jest pokryta poziomymi smugami glejowymi dominującymi nad innymi barwami poziomu glebowego. Występuje w różnych częściach profilu, najczęściej ponad warstwami o mniejszej przepuszczalności wodnej (spowodowanej nieciągłością litologiczną albo nagromadzeniem substancji – na przykład iżu lub związków żelaza)
całkowite	obejmuje całą objętość warstwy glebowej wskutek trwałego nadmiernego uwilgotnienia powodowanego przez wysokie zwierciadło wody gruntowej lub nasycenie wodami z podsiąku kapilarnego
zaciekowe	redukcyjne odbarwienie ścian agregatów wzdłuż pionowych spękań oraz materiału wypełniającego spękania w glebach zwięzłych, w których okresowo gromadzi się woda opadowa

Symbol	Intensywność (klasa)	Pokrycie powierzchni przekroju warstwy glebowej (%)
		suma barw redukcyjnych i oksydacyjnych
0	brak	0
1	bardzo słabe	<2
2	słabe	2-10
3	średnie	10-25
4	silne	25-50
5	bardzo silne	≥50%
6	całkowite	≥95%

ODCZYN GLEBY (pH)

Podać wartość pH gleby zmierzoną bezpośrednio w terenie (odczynnik Helliga).

WĘGLANY

Określić zawartości węglanów na podstawie intensywności reakcji z 10% HCl

Klasa	Charakterystyka
0%	brak reakcji
<2%	„burzenie” niewidoczne, ale słyszalne
2-10%	widoczne „burzenie”
10-25%	silne „burzenie”; tworzy się piana
>25%	bardzo silne „burzenie”; bardzo szybko tworzy się gęsta piana